

Bruxelles, 23.9.2021
SWD(2021) 275 final

DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI

privind planurile teritoriale pentru o tranziție justă

1. INTRODUCERE

Ca parte a Pactului verde european, Mecanismul pentru o tranziție justă (MTJ) a fost creat pentru a nu lăsa în urmă nicio persoană și nicio regiune în tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic. Acesta include Fondul pentru o tranziție justă (FTJ), care va investi 17,5 miliarde EUR în perioada 2021-2027 pentru teritoriile cele mai afectate de tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic.

Regulamentul FTJ a intrat în vigoare la 1 iulie 2021¹. Statele membre își elaborează deja planurile teritoriale pentru o tranziție justă (PTTJ) și programele conexe din cadrul politicii de coeziune, pe baza anexei D la raportul lor de țară publicat în februarie 2020 în cadrul semestrului european².

Prezentul document exprimă punctul de vedere al serviciilor Comisiei și nu reprezintă în niciun fel un angajament din partea Comisiei Europene. Numai Curtea de Justiție a Uniunii Europene are competența de a formula interpretări obligatorii ale dreptului Uniunii.

2. CONTEXTUL STRATEGIC LA NIVELUL UE

Pactul verde european reprezintă noua strategie de creștere a Europei. Acesta stabilește un obiectiv ambițios pe termen lung ce vizează transformarea Uniunii într-o economie modernă, eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și competitivă, în care să nu mai existe emisii nete de gaze cu efect de seră (GES) până în 2050, în care creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor și în care nicio persoană și nicio regiune să nu fie lăsate în urmă. Pactul subliniază necesitatea realizării unor transformări la nivelul tuturor sectoarelor, cum ar fi sectorul transporturilor, al energiei, al agriculturii, al construcțiilor și al industriei, evitându-se totodată continuarea unor practici care nu au un caracter durabil³.

Pentru a gestiona tranzițiile către durabilitate este necesar să se formuleze o viziune strategică, să se investească în soluții inovatoare și în implementarea acestora, să se elimine treptat practicile care nu au un caracter durabil și să se asigure faptul că transformarea se realizează într-un mod echitabil⁴. Cu toate acestea, nu toate statele membre, regiunile și orașele pornesc din același punct pe calea tranziției și nici nu au toate aceeași capacitate de reacție, iar cetățenii și lucrătorii vor fi afectați în moduri diferite. Prin urmare, Pactul verde european transformă provocările climatice și de mediu în oportunități și urmărește să asigure o tranziție justă și favorabilă incluziunii pentru toți.

¹ Regulamentul (UE) 2021/1056 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de instituire a Fondului pentru o tranziție justă.

² Direcția Generală Sprijin pentru Reforme Structurale din cadrul Comisiei oferă asistență tehnică unui număr de 17 state membre pentru elaborarea PTTJ-urilor. În plus, în cadrul instrumentului de sprijin tehnic, statele membre pot beneficia de sprijin specific pentru implementarea unei tranziții juste.

³ COM(2019) 640 final.

⁴ Set de instrumente pentru tranzițiile către durabilitate, https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/information/publications/guidelines/2020/supporting-sustainability-transitions-under-the-european-green-deal-with-cohesion-policy-toolkit-for-national-and-regional-decision-makers.

MTJ a fost instituit ca parte a Planului de investiții din cadrul Pactului verde european în vederea îndeplinirii obiectivului ambițios de a nu lăsa în urmă nicio regiune⁵. Mecanismul include FTJ, care este instituit în cadrul politicii de coeziune, principala politică a UE de reducere a disparităților și de abordare a schimbărilor structurale din regiunile Europei. Gestiunea partajată prevăzută de politica de coeziune garantează faptul că autoritățile naționale, regionale și locale, precum și părțile interesate, sunt responsabile de strategia pentru tranziție. Pe lângă FTJ, schema specifică pentru o tranziție justă din cadrul InvestEU se va axa pe atragerea de investiții private în aceste teritorii, iar facilitatea de împrumut pentru sectorul public, finanțată de la bugetul UE, va oferi condiții de creditare preferențiale pentru a sprijini investițiile publice.

MTJ ține cont de concluziile desprinse din procesele anterioare de transformare structurală și își propune să evite situațiile din trecut în care unele teritorii au fost lăsate în urmă ca urmare a dezindustrializării. Mecanismul se bazează pe expertiza dobândită ca urmare a inițiativelor anterioare și a celor existente, cum ar fi inițiativele comunitare anterioare privind diversificarea zonelor industriale dependente de industrii aflate în situații de criză (RESIDER, RENAVAL, RECHAR)⁶, inițiativa pentru regiunile carbonifere în tranziție, care adoptă o abordare integrată a tranziției în 34 de regiuni cu economii puternic dependente de cărbune, de turbă și de șisturi bituminoase⁷ sau acțiunea-pilot pentru regiunile aflate în tranziție industrială⁸. MTJ este inedit în abordarea pe care o propune, și anume de a pune accentul atât pe regiunile dependente de combustibilii fosili, cât și pe cele cu emisii ridicate de gaze cu efect de seră, precum și de a corela obiectivul realizării neutralității climatice cu o abordare la nivel local pentru atenuarea efectelor negative ale tranziției. Acesta oferă, de asemenea, o combinație utilă de instrumente noi, prin care se oferă granturi și împrumuturi sectorului public și celui privat.

3. ELIGIBILITATE: TERITORIILE CELE MAI AFECTATE DE TRANZIȚIE

Dispoziții relevante din legislație	
<i>Regulament</i>	<i>Articole, considerente sau anexe</i>
Regulamentul privind Fondul pentru o tranziție justă (2021/1056)	Articolul 2 – Obiectivul specific Articolul 6 – Alocări specifice pentru regiunile ultraperiferice și insule Articolul 11 – Planurile teritoriale pentru o tranziție justă Anexa II – Model pentru planurile teritoriale pentru o tranziție justă (secțiunea 1) Considerentele 2, 5, 8 și 19
Legislația conexă	
Regulamentul privind guvernarea uniunii energetice ⁹	

⁵ COM(2020) 21 final.

⁶ <https://cordis.europa.eu/article/id/1663-assessment-of-community-initiatives-on-the-diversification-of-industrial-areas-dependent-upon-i/>.

⁷ https://ec.europa.eu/energy/topics/oil-gas-and-coal/EU-coal-regions/initiative-for-coal-regions-in-transition_ro.

⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/policy/themes/industrial-transition.

⁹ Regulamentul (UE) 2018/1999 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2018 privind guvernarea uniunii energetice și a acțiunilor climatice, de modificare a Regulamentelor (CE)

„Aceste teritorii sunt teritoriile afectate în cea mai mare măsură pe baza impactului economic și social al tranziției” [articolul 11 alineatul (1) din Regulamentul FTJ]

Pentru a depăși provocările majore pe care le presupune tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic, în special cele legate de aspectele economice și de ocuparea forței de muncă, va fi necesar ca resursele financiare disponibile să fie concentrate pe teritoriile în care această tranziție are cel mai mare impact negativ din punct de vedere economic și social. Spre deosebire de Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și de Fondul social european Plus (FSE+), FTJ se va concentra asupra unui număr limitat de regiuni NUTS3¹⁰ sau asupra unor părți din respectivele regiuni. Prin urmare, pentru a beneficia de sprijin din partea FTJ, teritoriile vor trebui să își justifice dependența de combustibilii fosili (în special de cărbune, lignit, turbă, șisturi bituminoase, păcură grea și motorină) și/sau de activitățile industriale cu emisii ridicate de gaze cu efect de seră. De asemenea, trebuie să se justifice faptul că în teritoriile respective efectele negative ale tranziției la nivel economic și social sunt cele mai puternice, în special în ceea ce privește pierderile estimate de locuri de muncă și transformarea proceselor de producție ale instalațiilor industriale cu cele mai mari emisii de gaze cu efect de seră¹¹.

„[Tranziția] va fi dificilă îndeosebi pentru statele membre care se bazează, ori s-au bazat până nu demult, în mare măsură, pe combustibilii fosili sau pe activitățile industriale cu emisii ridicate de gaze cu efect de seră care trebuie eliminate treptat sau care trebuie adaptate” (considerentul 8 din Regulamentul FTJ).

Toate statele membre sunt afectate de obiectivele UE privind clima și energia pentru 2030 și de tranziția către neutralitatea climatică a UE până în 2050. În cazul în care sunt disponibile, planurile naționale în domeniul energiei și al climei (PNEC)¹² și alte strategii relevante, cum ar fi strategiile naționale pe termen lung¹³, conturează obiectivele, politicile și măsurile naționale necesare pentru atingerea acestor obiective și oferă o evaluare a impactului social și economic preconizat. Regiunile vizate de FTJ au nevoie de mai mult ajutor decât altele pentru a se adapta la tranziția către neutralitatea climatică și pentru a beneficia de pe urma acesteia, din cauza declinului și/sau a transformării sectoarelor economice de care sunt dependente. Se

nr. 663/2009 și (CE) nr. 715/2009 ale Parlamentului European și ale Consiliului, a Directivelor 94/22/CE, 98/70/CE, 2009/31/CE, 2009/73/CE, 2010/31/UE, 2012/27/UE și 2013/30/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, a Directivelor 2009/119/CE și (UE) 2015/652 ale Consiliului și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 525/2013 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 328, 21.12.2018, p. 1).

¹⁰ Nomenclatorul unităților teritoriale de statistică.

¹¹ Comisia și-a prezentat opiniile preliminare cu privire la domeniile de investiții prioritare pentru FTJ în fiecare stat membru, ca parte a procesului semestrului european (astfel cum se prevede în anexa D la rapoartele de țară din cadrul semestrului european din februarie 2020; a se vedea https://ec.europa.eu/info/publications/2020-european-semester-overview-investment-guidance-just-transition-fund-2021-2027-member-state-annex-d_ro). Decizia finală a Comisiei privind domeniul de aplicare geografic se ia prin adoptarea programelor la care sunt anexate planurile teritoriale pentru o tranziție justă.

¹² https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy/national-energy-climate-plans_ro.

¹³ https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-long-term-strategies_ro.

preconizează că activitățile economice bazate pe producția de combustibili fosili se vor confrunta cu un declin ireversibil la nivelul producției economice și al ocupării forței de muncă. În schimb, alte sectoare cu niveluri ridicate de intensitate a emisiilor de GES, pentru care se pot identifica alternative tehnologice la procesele cu intensitate mare a carbonului, în vederea menținerii producției economice și a creșterii nivelului de ocupare a forței de muncă, vor trebui să treacă printr-o transformare.

Comisia a identificat deja următoarele sectoare aflate într-un potențial declin sau în curs de transformare care sunt afectate de tranziția către neutralitatea climatică:

Sectoarele aflate în declin (în gri) și în curs de transformare (în portocaliu) identificate în anexele D la rapoartele de țară din cadrul semestrului european din februarie 2020

Impactul social al tranziției către neutralitatea climatică este legat în primul rând de gradul de ocupare a forței de muncă, cu consecințe directe asupra mijloacelor de subzistență ale gospodăriilor și ale familiilor, de excludiunea socială și de implicațiile importante în ceea ce privește dimensiunea de gen. În ceea ce privește sectoarele aflate în declin în UE, aproape 237 000 de persoane sunt angajate în activități legate de cărbune, în timp ce aproape 10 000 de persoane sunt angajate în activități de extracție a turbei, iar aproximativ 6 000 sunt angajate în industria șisturilor bituminoase. Numeroase alte locuri de muncă indirecte depind, de asemenea, de lanțul valoric al combustibililor fosili. Industriile cu emisii ridicate de GES angajează, de asemenea, un număr semnificativ de persoane. În unele cazuri, impactul social nu va fi asociat cu pierderea locurilor de muncă, ci cu o nevoie semnificativă de reconversie profesională sau de perfecționare a lucrătorilor din sectoarele industriale, precum și cu o mobilitate a lucrătorilor care să însoțească transformările tehnologice necesare. Pe lângă repercusiunile asupra locurilor de muncă, tranziția poate avea un impact asupra veniturilor și a distribuției acestora, asupra incluziunii sociale, a coeziunii comunităților, a condițiilor de viață, a sărăciei energetice, a accesului la serviciile publice sau a altor aspecte sociale.

Impactul economic al tranziției va fi diferit în sectoarele aflate în declin și în cele în curs de transformare. Declinul înregistrat în ceea ce privește extracția, producția și utilizarea combustibililor fosili este asociat cu închiderea minelor și a siturilor de extracție, cu pierderea de active și cu dezafectarea centralelor electrice care funcționează pe bază de combustibili fosili. De exemplu, estimările arată că, până în 2030, între jumătate și două treimi din capacitatea actuală de producție a energiei pe bază de cărbune va fi retrasă¹⁴. În plus, în unele state membre, planurile naționale de eliminare treptată a cărbunelui sunt puse în aplicare într-un ritm accelerat¹⁵. Acest declin va avea, în special, un impact economic asupra dezvoltării regiunilor carbonifere, majoritatea acestora având deja un PIB regional pe cap de locuitor mai mic decât media națională¹⁶. Închiderea minelor și dezafectarea centralelor electrice care funcționează pe bază de combustibili fosili vor fi asociate cu schimbări structurale în industriile conexe (de exemplu, fabricarea echipamentelor miniere, industriile prelucrătoare sau transporturile și logistica). Acestea vor avea, de asemenea, un impact asupra industriilor energointensive, cum ar fi cea a producției de oțel, care completează nevoile de transformare ale acestor industrii și regiuni.

Impactul economic asupra sectoarelor aflate în curs de transformare este legat în principal de alinierea dezvoltării economice și a competitivității la necesitatea unor reduceri semnificative ale emisiilor pentru a contribui la îndeplinirea obiectivelor Uniunii pentru 2030 în domeniul energiei și al climei și a obiectivului privind neutralitatea climatică până în 2050. Industria, cu excepția producției de energie electrică, a reprezentat aproximativ 20 % din emisiile UE în 2018¹⁷. Acestea sunt legate de utilizarea energiei, precum și de procesele industriale. Reducerea semnificativă a emisiilor industriale de GES, necesară pentru a atinge obiectivele pentru 2030 și pentru 2050¹⁸, se va baza, în parte, pe creșterea eficienței, pe utilizarea altor combustibili și pe electrificare¹⁹. Cu toate acestea, va fi necesară, de asemenea, modificarea modelelor de producție și implementarea tehnologiilor care nu sunt implementate la scară largă în multe cazuri, de exemplu, în producția de ciment, de oțel sau de produse chimice. Astfel de transformări tehnologice vor necesita investiții semnificative începând de acum, pentru a evita dependența de carbon și deprecierea activelor.

*„a face față impactului social, demografic, economic, de sănătate și de mediu al tranziției”
[articolul 11 alineatul (2) litera (d) din Regulamentul FTJ]*

¹⁴ Kapetaki, Z., Alves Dias, P., Conte, A., Kanellopoulos, K., Mandras, G., Medarac, H., Nijs, W., Ruiz, P., Somers, J., Tarvydas, D., *Recent trends in EU coal, peat and oil shale regions* (Tendințe recente în regiunile UE de extracție a cărbunelui, a turbei și a șisturilor bituminoase), EUR 30618 EN, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2021, ISBN 978-92-76-30987-1, doi:10.2760/510714, JRC123508.

¹⁵ https://ec.europa.eu/energy/topics/oil-gas-and-coal/EU-coal-regions/coal-regions-transition_ro.

¹⁶ Alves Dias, P. et al., *EU coal regions: opportunities and challenges ahead* (Regiunile carbonifere ale UE: oportunități și provocări viitoare), EUR 29292 EN, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2018, ISBN 978-92-79-89884-6, doi:10.2760/064809, JRC112593.

¹⁷ https://ec.europa.eu/clima/sites/default/files/strategies/progress/docs/com_2020_777_en.pdf.

¹⁸ https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en.

¹⁹ A se vedea „O planetă curată pentru toți” – COM(2018) 773 final (secțiunea 4.5 și anexa 7.6) și evaluarea impactului care însoțește Planul pentru atingerea obiectivului pentru 2030 privind clima – SWD(2020) 176 final (în special anexa 9.4.2.7).

În unele cazuri, tranziția poate avea un **impact demografic** mai amplu atunci când, ca urmare a declinului înregistrat în anumite sectoare, o regiune devine mai puțin atractivă pentru a trăi și a munci. Tinerii pot fi afectați în mod deosebit, nu numai pentru că se confruntă cu niveluri peste medie ale șomajului, ci și pentru că sunt mai înclinați să migreze în afara regiunii²⁰. Însă persoanele în vârstă, minoritățile și lucrătorii cu handicap, cu boli profesionale sau cu alte probleme de sănătate (mintală) pot fi afectați, de asemenea, în mod disproporționat de tranziție.

În sfârșit, trebuie să se abordeze **impactul pe care îl are tranziția asupra mediului**, pe lângă cel al activităților cu emisii ridicate de dioxid de carbon sau al producției de combustibili fosili. În special, încetarea activităților extractive, închiderea minelor sau dezafectarea anumitor instalații de producție pot fi asociate cu abandonarea terenurilor, cu contaminarea solului și a apei, cu instabilitatea geofizică sau cu alte pericole pentru mediu, inclusiv cu **riscuri pentru sănătate**²¹. Turbăriile pot avea un impact, chiar și după încetarea activităților de extracție a turbei, asupra degradării ecosistemelor și a capacității acestora de a furniza servicii ecosistemice (inclusiv absorbția și stocarea carbonului).

În concluzie, FTJ se concentrează asupra teritoriilor care se confruntă cu cele mai mari provocări în procesul de tranziție către neutralitatea climatică. Acest lucru trebuie justificat avându-se în vedere dependența actuală a teritoriilor de sectoarele care se află în declin sau în curs de transformare și care intenționează să se angajeze în tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic în UE. În special, statele membre trebuie să demonstreze schimbările preconizate ale profilurilor de competențe solicitate pe piața locală a forței de muncă, reducerea nivelului de ocupare a forței de muncă în producția și utilizarea combustibililor fosili sau transformarea proceselor de producție realizate în instalațiile industriale cu cea mai mare intensitate a emisiilor de GES. Atunci când printre teritoriile identificate se numără insule sau regiuni ultraperiferice, ar trebui să se analizeze în mod deosebit dacă situația lor specifică necesită o abordare diferită a impactului social și economic al tranziției. În special, elementele care au legătură cu provocările generate de tranziția energetică în aceste teritorii nu pot fi luate în considerare în mod separat.

În final, în cazul în care un stat membru (în cadrul unui proiect de PTTJ, al unui proiect de program sau al unei propuneri de modificare a unui program existent) solicită includerea altor teritorii (față de cele vizate de domeniul de aplicare geografic propus anterior sau de un PTTJ adoptat anterior de Comisie), cererea acestuia va fi evaluată pe baza elementelor descrise mai sus, ținându-se seama de definiția zonei și a populației vizate, de sectoarele aflate în declin sau în curs de transformare care sunt afectate de tranziție, de impactul socioeconomic negativ care trebuie abordat și de gradul de coerență cu prioritățile geografice identificate de Comisie (inclusiv cu intensitatea implicită a ajutorului). Comisia va adopta o poziție oficială cu privire la aceste cereri prin adoptarea sau prin modificarea programelor în cauză.

²⁰ Set de instrumente pentru participarea tinerilor la Fondul pentru o tranziție justă, https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/information/publications/guides/2021/youth-for-a-just-transition-a-toolkit-for-youth-participation-in-the-just-transition-fund.

²¹ Luând în considerare principiul „poluatorul plătește”, în conformitate cu articolul 191 din TFUE.

4. PROCESUL DE TRANZIȚIE ȘI PROVOCĂRILE AFERENTE

<i>Dispoziții relevante din legislație</i>	
<i>Regulament</i>	<i>Articole, considerente sau anexe</i>
Regulamentul privind Fondul pentru o tranziție justă (2021/1056)	Articolul 2 – Obiectivul specific Articolul 7 – Accesul condiționat la resurse Articolul 11 – Planurile teritoriale pentru o tranziție justă Anexa II – Model pentru planurile teritoriale pentru o tranziție justă Considerentele 18 și 19
<i>Legislația conexă</i>	
Regulamentul privind guvernarea uniunii energetice	
Legea europeană a climei ²²	

Ca un prim pas în stabilirea logicii de intervenție a FTJ într-un teritoriu afectat, un PTTJ trebuie să detalieze procesul de tranziție care va fi pus în aplicare în teritoriu în vederea realizării unei economii neutre din punct de vedere climatic.

„o descriere a procesului de tranziție la nivel național către o economie neutră din punct de vedere climatic, care să includă un calendar al etapelor principale ale tranziției” [articolul 11 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul FTJ]

Fiecare PTTJ ar trebui să conțină o descriere a **procesului de tranziție la nivel național**, inclusiv un calendar al principalelor etape ale tranziției către îndeplinirea obiectivelor privind energia și clima pentru 2030²³ și a obiectivului neutralității climatice până în 2050. Aceste etape ar trebui să fie în concordanță cu planurile naționale privind energia și clima și cu strategiile naționale pe termen lung, în special cu investițiile planificate, cu calendarul principalelor etape ale tranziției, cu contribuția la atingerea țintelor naționale, cu obiectivele care trebuie îndeplinite și cu acțiunile care trebuie întreprinse pentru realizarea unei tranziții juste²⁴. Ar trebui să se țină seama de cea mai recentă versiune actualizată a planurilor naționale privind energia și clima și de evaluarea versiunii finale a acestora de către Comisie, inclusiv de nivelul mai ridicat al ambițiilor, după caz.

²² Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de instituire a cadrului pentru realizarea neutralității climatice și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 401/2009 și (UE) 2018/1999 („Legea europeană a climei”), nepublicat încă la momentul redactării.

²³ Articolul 2 punctul (11) din Regulamentul privind guvernarea uniunii energetice definește obiectivele Uniunii privind energia și clima pentru 2030. Acestea includ o reducere cu cel puțin 40 % a emisiilor de gaze cu efect de seră (față de nivelurile din 1990), o pondere de cel puțin 32 % a energiei din surse regenerabile și o îmbunătățire cu cel puțin 32,5 % a eficienței energetice. Ca parte a Pactului verde european, Legea europeană a climei confirmă un obiectiv climatic mai ambițios, de cel puțin 55 % pentru 2030. La 14 iulie 2021, Comisia a adoptat pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55”, care va alinia legislația relevantă în domeniul climei și al energiei la noul obiectiv (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_ro). În acest context, Comisia a subliniat că rolul absorbantilor de carbon va trebui să fie extins până în 2030 și că viitoarea propunere a Comisiei de revizuire a Regulamentului UE privind exploatarea terenurilor și silvicultura ar trebui să fie în concordanță cu această ambiție.

²⁴ În cazul în care actualizarea unui plan național privind energia și clima în temeiul articolului 14 din Regulamentul privind guvernarea uniunii energetice necesită o revizuire a PTTJ, această revizuire va fi efectuată în cadrul exercițiului de evaluare la jumătatea perioadei, în conformitate cu articolul 18 din Regulamentul privind dispozițiile comune.

„Sprijinul FTJ ar trebui să fie condiționat de punerea în aplicare efectivă a unui proces de tranziție pe un teritoriu specific” (considerentul 18 din Regulamentul FTJ)

PTTJ va trebui, de asemenea, să demonstreze concret procesul de tranziție și impactul acestuia **la nivelul teritoriului în cauză** în viitorul apropiat (până în 2030 sau înainte). În cazul în care nu se poate demonstra implementarea (planificată) pe un anumit teritoriu a unui proces de tranziție până în 2030, PTTJ-ul corespunzător nu va fi complet.

Fiecare PTTJ ar trebui să includă un plan detaliat al procesului de tranziție către o economie neutră din punct de vedere climatic, aplicabil la nivel național. În plus, orice incertitudine legată de procesul național de tranziție nu exonerează statul membru de responsabilitatea pe care o are în cadrul obligațiilor aferente FTJ, și anume de a stabili un proces de tranziție la nivelul teritoriului în conformitate cu angajamentul național privind obiectivele pentru 2030 și 2050 (asumat în contextul Legii europene a climei), cu impact până în 2030 sau înainte la nivelul teritoriului în cauză. Procesul de tranziție ar trebui să aibă în vedere calendarul pentru încetarea sau reducerea semnificativă a extracției, a producției sau a utilizării de combustibili fosili sau calendarul activităților, proceselor și rezultatelor transformării din sectoarele cu emisii ridicate de GES.

Propunerile de extindere a domeniului geografic de aplicare la teritoriile pentru care nu este prevăzut un proces clar de tranziție cu un impact socioeconomic negativ asociat până în 2030 sau înainte nu ar trebui să fie acceptate.

În teritoriile în care există incertitudini legate de punerea în aplicare a unui proces de tranziție ca urmare a continuării sau a deschiderii unor activități care implică utilizarea combustibililor fosili, ar trebui să se efectueze o evaluare de la caz la caz a justificării prezentate în proiectele de PTTJ-uri, care să aibă în vedere două condiții:

- în ceea ce privește punerea în aplicare a eliminării treptate a activităților care implică utilizarea combustibililor fosili, Comisia nu ar trebui să accepte PTTJ-uri care se bazează pe un proces de reducere minoră sau parțială a activităților care implică utilizarea combustibililor fosili și a emisiilor corespunzătoare de GES, care, în mod evident, nu sunt în concordanță cu traiectoria către îndeplinirea obiectivelor pentru 2030 și 2050. O reducere semnificativă a emisiilor înseamnă că teritoriul demonstrează cel puțin o contribuție proporțională la obiectivele naționale în materie de climă și energie pentru 2030. Acest aspect trebuie să fie asociat și unor efecte semnificative asupra ocupării forței de muncă;
- în cazul în care se are în vedere deschiderea, într-un teritoriu identificat în PTTJ, a unei noi capacități de extracție sau de producție bazată pe combustibili fosili tradiționali (de exemplu, acordarea de licențe sau deschiderea de noi mine de cărbune, instalații pe bază de șisturi bituminoase sau rafinării)²⁵, după intrarea în vigoare a FTJ, regiunea NUTS3 în cauză nu ar trebui, în principiu, să aibă acces la FTJ. În

²⁵ Aceste trei sectoare (al cărbunelui, al turbei și al șisturilor bituminoase) sunt menționate în mod explicit în considerentul 2 din Regulamentul FTJ și constituie fundamentul pe care se bazează trei dintre cele cinci criterii pe care se bazează alocările din FTJ.

circumstanțe justificate în mod corespunzător, în cazul în care statul membru poate demonstra că astfel de activități nu vor avea un impact negativ asupra îndeplinirii, în toate sectoarele economiei, a obiectivelor pentru 2030 și 2050 stabilite de Legea europeană a climei, Comisia poate aproba programul relevant, pe baza unei evaluări de la caz la caz. Cu toate acestea, o astfel de decizie ar necesita definirea unui proces de tranziție pentru teritoriul respectiv și identificarea impactului socioeconomic semnificativ cauzat de tranziția climatică.

Teritoriile specifice acoperite de PTTJ ar trebui să fie zone geografice coerente și să includă, pe cât posibil, zone economice teritoriale funcționale, corespunzătoare comunităților, piețelor forței de muncă și activităților economice afectate de instalațiile și de întreprinderile conexe implicate în activități care presupun utilizarea combustibililor fosili sau în procese industriale cu emisii ridicate de gaze cu efect de seră. Comisia nu ar trebui să accepte definirea teritoriilor sub nivelul NUTS3 care exclud în mod artificial anumite zone pentru a permite menținerea sau intensificarea activităților care implică utilizarea combustibililor fosili. În schimb, aceasta poate lua în considerare includerea teritoriilor sub nivelul NUTS3 în cazul în care comunitățile, forța de muncă și activitățile economice afectate formează o entitate geografică coerentă, astfel cum se descrie mai sus.

Sprijinul acordat din FTJ pentru regiunile care se bazează în mare măsură pe extracția de turbă ar trebui să se bazeze pe implementarea unui proces de tranziție cu impact până în 2030 sau înainte, la nivelul teritoriului pentru care se prezintă un PTTJ, pe baza: (1) unei eliminări treptate a turbei utilizate în scopuri energetice și (2) a unei reduceri semnificative a emisiilor de GES provenite din extracția turbei (de exemplu, prin excluderea celor mai dăunătoare practici, prin sprijinirea dezvoltării tehnologice, prin îmbunătățirea practicilor de gestionare, prin refacerea turbăriilor)²⁶. Investițiile care beneficiază de sprijin din FTJ trebuie să respecte cerințele legate de excluderea combustibililor fosili²⁷ și de durabilitatea mediului, în conformitate cu obiectivele Pactului verde european în ceea ce privește biodiversitatea.

„o evaluare a provocărilor legate de tranziție cu care se confruntă teritoriile identificate ca fiind cele mai afectate, inclusiv a impactului social, economic și de mediu al tranziției către o economie a Uniunii neutre din punct de vedere climatic” [articolul 11 alineatul (2) litera (c) din Regulamentul FTJ]

Obiectivul specific unic al FTJ este de a permite regiunilor și cetățenilor să facă față efectelor sociale, asupra ocupării forței de muncă, economice și de mediu ale tranziției către țintele Uniunii privind energia și clima pentru 2030 și o economie a Uniunii neutre din punct de vedere climatic până în 2050, în temeiul Acordului de la Paris²⁸. **Provocările rezultate în urma tranziției în teritoriile PTTJ** ar trebui să fie evaluate pe baza procesului de tranziție

²⁶ Turba este un combustibil fosil. Arderea sa generează o cantitate semnificativă de emisii de GES. În plus, există emisii semnificative de GES care sunt asociate cu extracția turbei și cu daunele cauzate turbăriiilor. Din aceste motive, producția de turbă a fost unul dintre criteriile utilizate în metoda de alocare a resurselor FTJ.

²⁷ FTJ nu poate sprijini investițiile legate de producția, prelucrarea, transportul, distribuția, depozitarea sau arderea combustibililor fosili (a se vedea secțiunea 5.4).

²⁸ Articolul 2 din Regulamentul FTJ.

planificat. Această evaluare ar trebui să fie efectuată în concordanță cu Pilonul european al drepturilor sociale și să fie suficient de detaliată pentru a respecta orientarea geografică specifică a FTJ. Aceasta ar trebui să includă doar acele provocări care sunt direct legate de transformarea sau de închiderea activităților care implică emisii ridicate de gaze cu efect de seră și ar putea să se bazeze, în special, pe următoarele întrebări:

- Care este importanța relativă a sectoarelor aflate în curs de transformare și/sau în declin în cadrul economiei regionale? Există un impact suplimentar asupra altor sectoare sau asupra structurii economice mai largi a teritoriului? Afectează tranziția întreprinderile mici și mijlocii (IMM-urile) și/sau întreprinderile mari? Care este potențialul de diversificare economică al regiunii? Există un sistem adecvat de sprijin pentru întreprinderi în teritoriu?
- Câte locuri de muncă ar putea fi pierdute sau afectate din cauza transformării sau a închiderii, inclusiv prin pensionarea anticipată? Cum se compară acest număr cu ocuparea globală a forței de muncă în teritoriu și, după caz, în raport cu anumite comunități sau întreprinderi?
- Există vreo evaluare a impactului distributiv al transformărilor preconizate asupra diferitelor categorii de venituri afectate? Există un sistem fiscal și de securitate socială adecvat pentru a compensa orice impact negativ distributiv asupra celor mai scăzute venituri?
- Ce nevoi de reconversie sau de perfecționare profesională se pot identifica, ținând seama atât de evoluțiile preconizate în sectoarele în curs de transformare, cât și de nevoile în materie de competențe care decurg din diversificarea economică?
- Care sunt nevoile și obiectivele de dezvoltare ale sectoarelor economice regionale, ale lucrătorilor și ale comunităților locale care decurg din procesul de tranziție?
- Este sectorul educației și formării profesionale adaptat la provocările tranziției? Dispune acest sector de sisteme de schimb de informații cu întreprinderile din teritoriu cu privire la nevoile lor actuale și viitoare în materie de competențe? Are sistemul de educație și de formare autonomia și capacitatea de a răspunde în timp util nevoilor întreprinderilor din teritoriu și nevoilor întreprinderilor care ar putea fi pregătite să investească în teritoriu (și anume, de a adapta sau de a dezvolta programe de învățare, programe de formare și de învățare la locul de muncă)? Funcționează în practică sistemele de orientare, consiliere și validare a studiilor anterioare? Sunt acestea ușor accesibile persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă? Investesc întreprinderile în competențele angajaților lor și cum se întâmplă acest lucru în practică? Se utilizează în mod adecvat informațiile disponibile privind competențele²⁹?

²⁹ Cum ar fi cele colectate prin intermediul alianțelor pentru punerea în aplicare a planului general de cooperare sectorială privind competențele, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1415&langId=en>, prin Instrumentul de analiză cu privire la locurile de muncă vacante online din Europa al Cedefop (OVATE), <https://www.cedefop.europa.eu/en/data-visualisations/skills-online-vacancies>, prin Skills Panorama, <https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>, și prin strategiile naționale în materie de competențe elaborate cu asistență tehnică din partea OCDE și cu sprijinul UE, <https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/>.

- Are tranziția către neutralitatea climatică un impact social mai amplu, cum ar fi un impact asupra coeziunii comunităților, asupra condițiilor de viață, asupra sărăciei energetice sau asupra accesului la servicii publice, care afectează teritoriul?
- Există un risc de depopulare legat în mod specific de tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic și care sunt categoriile de populație expuse acestui risc? Sunt tinerii afectați în mod specific de tranziție?
- Este sectorul serviciilor sociale adaptat la provocările tranziției? Are el capacitatea de a face față fluxului potențial de „noi clienți”? Dispune acesta de mijloacele necesare pentru a furniza noi servicii și intervenții care să completeze tranziția de pe piața muncii și pentru a atrage beneficiarii? Dispune de protocoalele necesare de cooperare cu politicile active în domeniul pieței forței de muncă, al formării și al educației pentru a completa în mod global sistemul de sprijin? Sunt disponibile servicii sociale comunitare?
- Este necesară abordarea efectelor negative asupra mediului ca urmare a tranziției, de exemplu, impactul asupra solului sau asupra calității apei, impactul asupra stării ecosistemelor sau impactul legat de reabilitarea terenurilor?

5. TIPURI DE OPERAȚIUNI CARE URMEAZĂ SĂ FIE SPRIJINITE ÎN VEDEREA UNEI TRANZIȚII JUSTE

Dispoziții relevante din legislație	
<i>Regulament</i>	<i>Articole, considerente sau anexe</i>
Regulamentul privind Fondul pentru o tranziție justă (2021/1056)	Articolul 2 – Obiectivul specific Articolul 8 – Domeniul de aplicare al sprijinului Articolul 9 – Excluderi din domeniul de aplicare al sprijinului Articolul 11 – Planurile teritoriale pentru o tranziție justă Anexa II – Model pentru planurile teritoriale pentru o tranziție justă (secțiunea 2) Considerentele 5, 6, 12, 13, 14, 16
Regulamentul privind dispozițiile comune (2021/1060) ³⁰	Articolul 9 – Principii orizontale Articolul 36 – Asistența tehnică acordată statelor membre Articolul 63 – Eligibilitate
Legislația conexă	
Directiva privind sistemul UE de comercializare a certificatelor de emisii ³¹	

„acțiunile care beneficiază de sprijin din partea FTJ ar trebui să contribuie în mod direct la atenuarea impactului tranziției prin atenuarea repercusiunilor negative asupra ocupării

³⁰ Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize.

³¹ Directiva 2003/87/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 2003 de stabilire a unui sistem de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră în cadrul Comunității și de modificare a Directivei 96/61/CE a Consiliului.

forței de muncă și prin finanțarea diversificării și a modernizării economiei locale.”
(considerentul 5 din Regulamentul FTJ)

Toate activitățile care beneficiază de sprijin din partea FTJ trebuie să fie legate de obiectivul specific al acestuia și să contribuie la punerea în aplicare a PTTJ-urilor. FTJ urmărește să atenueze impactul tranziției prin sprijinirea celor mai afectate teritorii. În acest sens, el promovează o tranziție socioeconomică echilibrată în aceste teritorii, pentru ca economiile lor să facă față provocărilor viitorului și pentru a le oferi lucrătorilor oportunități decente, precum și pentru a sprijini persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă. Prin urmare, investițiile finanțate din FTJ trebuie să se concentreze în primul rând pe diversificarea economiilor locale și pe reconversia profesională sau perfecționarea lucrătorilor și a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. De sprijin pot beneficia și alte activități care intră în domeniul de aplicare tematic al Regulamentului FTJ, în cazul în care contribuția lor la atenuarea impactului tranziției este argumentată în PTTJ.

Toate operațiunile finanțate din FTJ trebuie să fie în beneficiul teritoriilor incluse în PTTJ, în conformitate cu articolul 63 alineatul (3) din Regulamentul privind dispozițiile comune (RDC).

1.1. Diversificarea economică și competențele

Pentru ca teritoriile afectate de tranziție să poată atinge un grad mai mare de **diversificare economică**, FTJ poate furniza sprijin întreprinderilor și părților interesate din domeniul economic, cum ar fi sprijin pentru investițiile productive³² în IMM-uri (inclusiv în microîntreprinderi și în întreprinderile nou-înființate). De asemenea, acesta asigură investiții în crearea de noi întreprinderi, inclusiv prin incubatoare de afaceri și servicii de consultanță. Ar trebui să se acorde importanța cuvenită sectoarelor care au un puternic potențial de a crea locuri de muncă, astfel încât să se atenueze repercusiunile negative asupra ocupării forței de muncă³³, în special în sectoarele cu potențial de creștere, cum ar fi lanțul valoric al materiilor prime³⁴.

Pentru a atenua repercusiunile negative asupra **ocupării forței de muncă**, FTJ poate sprijini perfecționarea și reconversia profesională (inclusiv formarea) lucrătorilor și a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă în sectoare cu potențial de ocupare a forței de muncă la nivel local (fie cele existente, fie cele care urmează a fi create). Acesta poate sprijini, de

³² Investițiile productive trebuie înțelese ca investiții în capitalul fix sau în activele necorporale ale întreprinderilor în vederea producerii de bunuri și servicii, contribuind astfel la formarea brută de capital și la ocuparea forței de muncă.

³³ Acestea pot include eficiența energetică și energia din surse regenerabile cu un potențial dovedit de a crea locuri de muncă. Potrivit unui raport al JRC, potențialul de utilizare a tehnologiilor energetice curate, al eficienței energetice și al creării de locuri de muncă în regiunile carbonifere este considerabil. Locurile de muncă care ar putea fi obținute în mod realist până în 2030 ca urmare a impactului regional al decarbonizării în aceste regiuni ar putea reprezenta cel puțin 90 % din locurile de muncă actuale din industria cărbunelui și ar putea ajunge la 100 % până în 2050 [Kapetaki, Z., Ruiz, P. et al. (2020). *Clean energy technologies in coal regions: Opportunities for jobs and growth. Deployment potential and impacts* (Tehnologii energetice curate în regiunile carbonifere: oportunități pentru locuri de muncă și creștere economică. Potențial de implementare și impact). JRC].

³⁴ COM(2020) 474 final.

asemenea, asistența pentru căutarea unui loc de muncă (orientare și consiliere, evaluare și validare a studiilor anterioare) acordată persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și poate sprijini incluziunea activă a acestora pe piața forței de muncă. De asistența care se acordă persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă pot beneficia și lucrătorii care și-au pierdut locul de muncă în sectoare din teritoriile vizate de PTTJ, chiar dacă aceștia nu își au reședința pe teritoriul respectiv. FTJ nu poate finanța scheme de pensionare anticipată sau scheme de compensare pentru lucrătorii concediați.

Diversificarea economică și perfecționarea sau reconversia profesională sunt legate de obiectivele și de sprijinul acordat prin intermediul strategiilor de specializare inteligentă (S3). În acest sens, trebuie asigurată coerența cu S3 relevant și actualizat [astfel cum se prevede la articolul 11 alineatul (4) din Regulamentul FTJ], întrucât sprijinul pentru noi activități economice ar trebui să se axeze, după caz, pe domeniile identificate în aceste strategii ca fiind promițătoare. Cu alte cuvinte, FTJ trebuie să sprijine o traiectorie de dezvoltare în concordanță cu potențialul endogen al teritoriilor și cu capacitățile de care dispun acestea.

„Toate activitățile sprijinite ar trebui să se desfășoare cu respectarea deplină a angajamentelor și a priorităților Uniunii în materie de climă, de mediu și la nivel social. [...] Investițiile trebuie să fie sustenabile pe termen lung, ținând seama de toate obiectivele Pactului ecologic european” (considerentul 12 din Regulamentul FTJ)

În conformitate cu cerințele stabilite în RDC³⁵, sprijinul acordat de FTJ pentru diversificarea economică poate viza numai activitățile care sunt conforme cu obiectivele Pactului verde european. Pe lângă investițiile excluse de regulament (a se vedea secțiunea 5.4), Pactul verde european urmărește, de asemenea, să se evite sprijinirea activităților economice care ar aduce prejudicii semnificative obiectivelor de mediu (printre care se numără atenuarea schimbărilor climatice), cum ar fi utilizarea nesustenabilă a biomasei. Prin urmare, atunci când se ia în considerare acordarea de sprijin din FTJ pentru alte activități economice, aceste activități trebuie să fie evaluate cu atenție pentru a se determina dacă îndeplinesc obiectivele stabilite în Regulamentul FTJ, dacă respectă principiul de „a nu aduce prejudicii semnificative” și dacă nu conduc la blocaje în direcții care nu sunt compatibile cu neutralitatea climatică.

1.2. Alte activități eligibile

Deși FTJ trebuie să sprijine în primul rând diversificarea economică și măsurile menite să abordeze efectele negative asupra ocupării forței de muncă, **alte activități** sunt, de asemenea, eligibile. Printre acestea se numără cercetarea și inovarea, investițiile în eficiența energetică și în energia din surse regenerabile, mobilitatea locală inteligentă și durabilă, digitalizarea, regenerarea solului³⁶, economia circulară și infrastructura socială pentru centrele de îngrijire a copiilor și a persoanelor în vârstă și în centrele de formare, inclusiv serviciile sociale locale,

³⁵ Articolul 9 alineatul (1) din RDC.

³⁶ În ceea ce privește activitățile enumerate la articolul 8 alineatul (2) litera (i), statele membre ar trebui să verifice că nu este posibil ca activitățile să se desfășoare, integral sau parțial, pe cheltuiela poluatorului în temeiul obligațiilor legale existente aplicabile poluatorului, de exemplu, în condițiile prevăzute de autorizația de mediu sau în temeiul obligațiilor impuse operatorilor, prevăzute în Directiva privind răspunderea pentru mediul înconjurător (2004/35/CE).

astfel cum se specifică la articolul 8 alineatul (2) din Regulamentul FTJ. Aceste activități pot fi calificate drept priorități pentru sprijinul acordat din FTJ într-un anumit teritoriu dacă (1) sunt legate în mod direct de obiectivul specific al FTJ [astfel cum este stabilit la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul FTJ, a se vedea mai sus] și dacă (2) contribuie în mod clar la punerea în aplicare a PTTJ. Aceasta înseamnă că investițiile în aceste domenii trebuie să fie justificate prin contribuția lor la atenuarea impactului tranziției și legătura lor cu provocările tranziției identificate în PTTJ.

Atunci când nu se poate justifica faptul că investițiile contribuie la atenuarea impactului tranziției și că sunt legate de provocările tranziției identificate în PTTJ (de exemplu, atunci când investițiile nu vizează diversificarea economică sau alte provocări generate de tranziție, ci contribuie în mod direct la obiectivele de politică în materie de inovare, energie, mobilitate, digitalizare, mediu, educație și formare sau incluziune socială), ar trebui luate în considerare alte surse de finanțare decât FTJ (a se vedea secțiunea 8).

În cele din urmă, **asistența tehnică** poate beneficia, de asemenea, de sprijin din partea FTJ. Aceasta include acțiuni necesare pentru administrarea și utilizarea eficace a FTJ, inclusiv pentru consolidarea capacităților partenerilor, precum și pentru furnizarea de finanțare pentru activități cum ar fi pregătirea, formarea, gestionarea, monitorizarea, evaluarea, asigurarea vizibilității și comunicarea.

1.3. Investiții în întreprinderi mari și în activități ETS

Pentru a aborda provocările legate de tranziție justificate în mod corespunzător într-un anumit teritoriu, FTJ poate, în anumite condiții, să ofere sprijin pentru întreprinderile mari și, în cazul instalațiilor industriale, pentru investițiile care reduc emisiile de GES generate de activitățile enumerate în anexa I la Directiva privind sistemul UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS)³⁷, ceea ce nu este posibil în temeiul dispozițiilor prevăzute de FEDR și de Fondul de coeziune. Atunci când se planifică un astfel de sprijin, este necesară includerea în PTTJ a unei liste de operațiuni, care, în cazul întreprinderilor mari, are doar un caracter orientativ³⁸.

Întreprinderile mari (alte întreprinderi decât IMM-urile) pot primi sprijin din FTJ pentru investiții productive în foarte puține cazuri, în zonele desemnate ca zone asistate în conformitate cu articolul 107 alineatul (3) literele (a) și (c) din TFUE. În conformitate cu articolul 8 alineatul (2) al doilea paragraf și cu articolul 11 alineatul (2) litera (h) din Regulamentul FTJ, PTTJ trebuie să demonstreze că aceste investiții îndeplinesc cumulativ următoarele patru condiții:

1. sunt necesare pentru punerea în aplicare a PTTJ;
2. contribuie la tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic până în 2050 și la atingerea țintelor de mediu aferente;

³⁷ Directiva 2003/87/CE.

³⁸ În ceea ce privește sprijinul pentru investițiile productive ale marilor întreprinderi în zonele asistate „c”, pentru ca operațiunile să beneficieze de sprijin trebuie ca acestea să fie totuși menționate în mod expres în lista PTTJ, în conformitate cu orientările privind ajutoarele regionale.

3. sprijinul care li se acordă este necesar pentru crearea de locuri de muncă pe teritoriul identificat;
4. nu conduc la relocare, astfel cum se prevede la articolul 66 din RDC.

Sprijinul public acordat întreprinderilor mari pentru investiții productive este permis, cu condiția respectării condițiilor prevăzute în Orientările privind ajutoarele de stat regionale, valabile începând cu 2022³⁹.

În zonele „a”, se permite acordarea de sprijin public întreprinderilor mari pentru investiții inițiale.

În zonele „c”, sprijinul acordat marilor întreprinderi pentru investiții productive se limitează, în principiu, exclusiv la investițiile inițiale prin care se creează o nouă activitate economică. Cu toate acestea, în cazul în care investiția vizează diversificarea producției într-o unitate în care produsele nu erau fabricate anterior sau în cazul în care investiția este destinată unei modificări fundamentale a procesului general de fabricare a produsului (produselor) vizat(e) de investiția în unitate, este permisă sprijinirea întreprinderilor mari și în zonele „c”, cu condiția îndeplinirii cumulative a următoarelor trei condiții:

1. ajutoarele regionale să vizeze o investiție inițială într-un teritoriu identificat pentru cofinanțare din FTJ într-o zonă „c” al cărei PIB pe cap de locuitor este mai mic de 100 % din media UE-27;
2. investiția și beneficiarul să fie identificați în PTTJ-ul unui stat membru care a fost aprobat de Comisie; și
3. ajutorul de stat pentru investiție să fie acoperit de FTJ până la nivelul maxim permis.

Justificarea faptului că un astfel de sprijin este necesar ar trebui furnizată în cadrul PTTJ prin intermediul unei analize a decalajelor care să demonstreze că, în lipsa acestei investiții, numărul estimat al locurilor de muncă pierdute ar depăși numărul estimat al locurilor de muncă create. Analiza decalajelor trebuie să includă diferența estimată dintre numărul locurilor de muncă pierdute și numărul locurilor de muncă create prin sprijinul acordat de FTJ (de exemplu, pentru investiții în diversificarea economică în cazul IMM-urilor). Analiza locurilor de muncă create se poate baza pe datele istorice privind crearea de locuri de muncă de către IMM-urile din teritoriu, pe analiza locurilor de muncă actuale oferite de IMM-urile din regiune, pe sondaje privind perspectivele de ocupare a forței de muncă sau pe alte metodologii.

În ceea ce privește instalațiile industriale, FTJ poate sprijini **investițiile destinate reducerii emisiilor de GES generate de activitățile enumerate în Directiva ETS**, sub rezerva respectării anumitor condiții. În conformitate cu articolul 8 alineatul (2) al treilea paragraf și cu articolul 11 alineatul (2) litera (i) din Regulamentul FTJ, PTTJ trebuie să demonstreze că aceste investiții îndeplinesc cumulativ următoarele trei condiții:

1. contribuie la tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic;

³⁹ Orice sprijin din FTJ acordat înainte de 31 decembrie 2021 trebuie să respecte orientările aplicabile privind ajutoarele de stat regionale.

2. conduc la o reducere substanțială a emisiilor de GES care se situează cu mult sub nivelurile de referință pertinente stabilite pentru alocarea cu titlu gratuit în temeiul ETS; și
3. sunt necesare pentru protejarea unui număr semnificativ de locuri de muncă într-un anumit teritoriu.

Investițiile destinate reducerii emisiilor de GES generate de activitățile ETS nu se limitează la zonele desemnate ca zone asistate în conformitate cu articolul 107 alineatul (3) literele (a) și (c) din TFUE.

Investițiile în astfel de activități, destinate acestui scop, ar trebui să fie compatibile cu obiectivul pe termen lung al UE de atingere a neutralității climatice până în 2050. Având în vedere ciclurile lungi de investiții în industrie, investițiile ar trebui să fie adaptate exigențelor viitorului și nu ar trebui să conducă la o „dependență de carbon” sau la deprecierea activelor. În mod concret, aceasta înseamnă că investițiile în activitățile ETS care beneficiază de sprijin din partea FTJ ar trebui să determine schimbări profunde astfel încât operațiunile să fie neutre din punct de vedere climatic. În schimb, FTJ nu poate acorda sprijin pentru investițiile care vizează doar realizarea unor îmbunătățiri progresive la nivelul reducerii emisiilor de GES și care nu implică modificări profunde, astfel încât operațiunile să fie neutre din punct de vedere climatic, și nici pentru investițiile care sunt deja declanșate de ETS (de exemplu, optimizarea proceselor, îmbunătățirea eficienței energetice sau recuperarea căldurii).

În cazul în care o investiție conduce la reduceri semnificative ale emisiilor de gaze cu efect de seră care se situează cu mult sub nivelurile de referință pertinente stabilite pentru alocarea cu titlu gratuit în temeiul Directivei ETS⁴⁰, ar trebui, de asemenea, ca emisiile de GES să nu depășească media emisiilor celor mai bune 10 % instalații din cadrul ETS. În ceea ce privește procesele industriale, captarea și stocarea dioxidului de carbon (CSC), electrificarea proceselor și utilizarea hidrogenului sunt exemple de investiții care ar putea fi luate în considerare. În sectorul energiei electrice, sprijinul acordat de FTJ pentru activitățile ETS este limitat prin excluderea sprijinului pentru activitățile bazate pe combustibili fosili [a se vedea articolul 9 litera (d) și secțiunea 5.4] și prin faptul că nu există criterii de referință relevante pentru sectorul respectiv.

PTTJ ar trebui să prezinte modul în care investițiile ar conduce la reduceri substanțiale ale emisiilor de GES care se situează cu mult sub nivelurile de referință pertinente, prin compararea intensității actuale a emisiilor (emisiile pe unitatea de produs obținută) cu îmbunătățirea preconizată și a intensității finale a emisiilor cu valorile de referință aplicabile. PTTJ ar trebui să prezinte, de asemenea, modul în care ar determina instalația în cauză să desfășoare operațiuni neutre din punct de vedere climatic. Operațiunile rezultate trebuie să respecte normele UE privind ajutoarele de stat.

În sfârșit, PTTJ ar trebui să demonstreze că investiția în activitatea ETS este necesară pentru a proteja un număr semnificativ de locuri de muncă. Numărul locurilor de muncă protejate ar trebui să fie estimat de la caz la caz, în funcție de concentrația forței de muncă implicată în

⁴⁰ https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/allowances/industrial_en.

activitatea de producție a operatorilor economici în cauză, de caracteristicile tehnologice specifice ale sectorului și de condițiile de pe piața forței de muncă din teritoriile în cauză.

1.4. Investiții excluse

Întrucât Regulamentul FTJ include o listă exhaustivă a investițiilor eligibile în activități care îndeplinesc obiectivul specific al FTJ, investițiile în activități care nu se încadrează în acest domeniu de aplicare nu pot beneficia de sprijin.

În plus, articolul 9 din Regulamentul FTJ exclude în mod explicit următoarele investiții din domeniul de aplicare al sprijinului:

- dezafectarea sau construirea de centrale nucleare;
- fabricarea, prelucrarea și comercializarea tutunului și a produselor din tutun;
- o întreprindere în dificultate, astfel cum este definită la articolul 2 punctul 18 din Regulamentul (UE) nr. 651/2014 al Comisiei⁴¹, cu excepția cazului în care este autorizată în temeiul unor norme privind acordarea temporară de ajutoare de stat instituite pentru a răspunde unor circumstanțe excepționale sau în temeiul unor norme privind ajutorul *de minimis* pentru sprijinirea investițiilor care reduc costurile energiei în contextul procesului de tranziție energetică;
- investițiile legate de producția, prelucrarea, transportul, distribuția, depozitarea sau arderea combustibililor fosili.

Excluderea investițiilor legate de combustibili fosili limitează potențialele investiții legate de hidrogenul produs pe bază de combustibili fosili. Producția de hidrogen din surse regenerabile intră în domeniul de aplicare al FTJ și poate beneficia de sprijin⁴². Producția oricărui alt tip de hidrogen intră în sfera excluderii combustibililor fosili și nu poate fi sprijinită. În plus, este exclusă orice investiție în tehnologii „curate” pe bază de cărbune, în producția de cocs sau în alte procese care implică utilizarea cărbunelui. Investițiile în captarea și utilizarea metanului eliberat din minele de cărbune active nu sunt eligibile, având în vedere că sunt de origine fosilă⁴³. În mod similar, investițiile în produse secundare pe bază de combustibili fosili sau în utilizări neenergetice ale combustibililor fosili (de exemplu, produse secundare pe bază de șisturi bituminoase sau de cenușă provenită din șisturi bituminoase) sunt neeligibile dacă nu pot fi separate din punct de vedere tehnic de producția actuală de combustibili fosili în sine.

⁴¹ Regulamentul (UE) nr. 651/2014 al Comisiei din 17 iunie 2014 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat (JO L 187, 26.6.2014, p. 1).

⁴² Hidrogenul din surse regenerabile (denumit și hidrogen verde sau hidrogen curat) este hidrogenul produs prin electroliza apei (în electrolizor, cu energie electrică) și cu energia electrică produsă din surse regenerabile. Hidrogenul din surse regenerabile poate fi, de asemenea, produs prin reformarea biogazului (în loc de gazul natural) sau prin transformarea biochimică a biomasei, dacă este în conformitate cu cerințele de durabilitate [„O strategie pentru hidrogen: pentru o Europă neutră climatic” - COM(2020) 301 final].

⁴³ Totuși, acest lucru nu ar trebui să se întâmple în cazul investițiilor menite să evite sau să reducă emisiile de metan provenite de la siturile de extracție a cărbunelui, a petrolului și a gazelor care au fost închise (sau aflate în curs de închidere) în contextul măsurilor de reabilitare, atunci când există un risc clar de producere a unor scurgeri de metan sau atunci când nu există o alternativă pentru evitarea acestora.

Excluderea combustibililor fosili limitează, de asemenea, sprijinul potențial pentru activitățile ETS. De exemplu, înlocuirea cazanelor din instalațiile industriale cu unele mai eficiente, optimizarea unui furnal înalt și instalarea de sisteme de recuperare a căldurii atunci când căldura respectivă provine din arderea combustibililor fosili ar putea să nu beneficieze de sprijin din partea FTJ. În plus, sprijinul pentru producția de energie electrică sau termică este exclus în cazul în care aceasta implică utilizarea în continuare a combustibililor fosili. În plus, investițiile destinate reducerii emisiilor de GES în rafinăriile de combustibili fosili nu sunt eligibile, din cauza excluderii activităților de prelucrare a combustibililor fosili⁴⁴. Singura excepție în acest sens ar fi transformarea completă a unei rafinării într-o biorafinărie (și anume, o instalație de prelucrare a uleiurilor reziduale, a uleiurilor vegetale durabile/a culturilor energetice etc.). Deși prelucrarea combustibililor fosili este exclusă, aplicarea tehnologiilor de reducere a emisiilor, cum ar fi CSC, în instalațiile industriale care intră sub incidența Directivei ETS (inclusiv pentru producția de hidrogen cu emisii scăzute de dioxid de carbon pentru uz industrial) ar putea fi eligibilă, cu condiția ca emisiile să se situeze cu mult sub nivelurile de referință pertinente.

„reabilitarea și modernizarea rețelelor de termoficare în vederea îmbunătățirii eficienței energetice a sistemelor de termoficare și a investițiilor în producția de energie termică, cu condiția ca respectivele instalații de producere a energiei termice să fie furnizate exclusiv din surse regenerabile de energie” [articolul 8 alineatul (2) litera (g) din Regulamentul FTJ]

Sprijinul din FTJ pentru investițiile în **sisteme de termoficare** este, de asemenea, limitat. În special, în conformitate cu articolul 8 alineatul (2) litera (g) din FTJ, investițiile în producția de energie termică sunt posibile numai dacă aceasta se bazează exclusiv pe surse regenerabile de energie și respectă cerințele Directivei privind energia din surse regenerabile. În acest sens, investițiile în producția de energie termică pe bază de combustibili fosili sau în valorificarea energetică a deșeurilor pentru termoficare nu pot beneficia de sprijin din partea FTJ. Reabilitarea și modernizarea rețelelor de termoficare (de exemplu, activitățile care implică lucrări la conducte fără a schimba sursa de căldură) sunt posibile dacă astfel de investiții duc la îmbunătățirea eficienței energetice a sistemelor de termoficare. Ar trebui să se acorde prioritate acelor investiții care adoptă o abordare globală și care transformă sistemele de termoficare în sisteme eficiente de termoficare, în conformitate cu Directiva privind eficiența energetică⁴⁵. La fel ca în cazul sprijinului din FTJ pentru întreprinderi, investițiile în sistemele de termoficare și răcire centralizată trebuie să respecte normele UE privind ajutoarele de stat.

⁴⁴ Prin urmare, aceasta include, de asemenea, orice aplicare a CSC sau a pirolizei atunci când se produce hidrogen pentru a fi utilizat în rafinăriile pe bază de combustibili fosili.

⁴⁵ „sistem eficient de termoficare și răcire centralizată” înseamnă un sistem de termoficare sau răcire centralizat care utilizează cel puțin 50 % energie din surse regenerabile, 50 % căldură reziduală, 75 % energie termică cogenerată sau 50 % dintr-o combinație de energie și căldură de tipul celor sus-menționate, articolul 2 punctul (41) din Directiva privind eficiența energetică.

6. PROGRAMARE

<i>Dispoziții relevante din legislație</i>	
<i>Regulament</i>	<i>Articole, considerente sau anexe</i>
Regulamentul privind Fondul pentru o tranziție justă (2021/1056)	Articolul 10 – Programarea resurselor FTJ Articolul 11 – Planurile teritoriale pentru o tranziție justă Considerentul 17
Regulamentul privind dispozițiile comune (2021/1060)	Articolul 8 – Parteneriat și guvernare pe mai multe niveluri Articolul 22 – Conținutul programelor Articolul 27 – Transferul de resurse din FEDR și FSE+ către FTJ

La fel ca în cazul altor fonduri din cadrul politicii de coeziune, FTJ face obiectul gestiunii partajate. Comisia și fiecare stat membru trebuie să adopte un acord de parteneriat și unul sau mai multe programe. Statele membre pot elabora un program de sine stătător al FTJ sau pot programa resursele FTJ în cadrul uneia sau a mai multor priorități specifice din cadrul programelor care beneficiază de sprijin din FEDR, din Fondul de coeziune sau din FSE+. Unui obiectiv specific unic al FTJ ar trebui să îi corespundă o prioritate.

PTTJ-ul/PTTJ-urile va/vor fi prezentat/e ca parte a programului sau sub forma unei cereri de modificare a acestuia. Ulterior, PTTJ-ul va fi evaluat ca parte a procedurii standard de evaluare a programului. Statele membre vor prezenta PTTJ-urile împreună cu programele care urmează a fi adoptate, cu condiția ca PTTJ-urile să fie mature și complete. Aceasta înseamnă că resursele FTJ pot fi incluse prin modificarea programului astfel încât să se acorde mai mult timp pentru elaborarea PTTJ și să se evite întârzierea procesului periodic de adoptare.

Un PTTJ poate include unul sau mai multe teritorii eligibile. Statele membre trebuie să stabilească structura propriului PTTJ, inclusiv relația sa cu programul/programele sprijinit/e de FTJ. În mod ideal, un singur PTTJ ar trebui să corespundă unui singur program. În cazul în care sprijinul FTJ este furnizat într-un stat membru prin intermediul mai multor programe, fiecare program trebuie să includă un PTTJ corespunzător teritoriului sau teritoriilor FTJ care aparțin zonei vizate de program. În cazul în care un stat membru dorește să instituie un program de sine stătător pentru toate teritoriile eligibile pentru acordarea de sprijin din FTJ, acesta poate grupa aceste teritorii într-un singur PTTJ pentru a prezenta caracteristicile distinctive ale acestora în același context național. De asemenea, statele membre pot prezenta un program care să includă mai multe PTTJ-uri sau un PTTJ poate corespunde mai multor programe⁴⁶.

La evaluarea PTTJ-ului, Comisia va acorda o atenție deosebită următoarelor situații:

- PTTJ-urile care includ investiții FTJ în mai multe programe: aceste PTTJ-uri vor fi evaluate o singură dată, în cadrul primului program transmis Comisiei, cu excepția

⁴⁶ Atunci când un PTTJ corespunde mai multor programe, trebuie luate în considerare două consecințe ale acestui aspect. În primul rând, asocierea unui PTTJ cu mai multe programe ar putea cauza dificultăți legate de modificările succesive ale diferitelor programe, dacă PTTJ-ul face obiectul unor modificări. În al doilea rând, o astfel de situație ar putea genera probleme legate de responsabilitate în cazul în care autoritatea care gestionează programul este diferită de organismele responsabile de elaborarea, monitorizarea și evaluarea PTTJ-urilor.

cazului în care statul membru aduce alte modificări PTTJ-ului. Comisia va mai verifica dacă elementele specifice FTJ ale oricărui alt program sunt în concordanță cu PTTJ.

- Evaluarea coerență a secțiunii 1.1 din PTTJ privind tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic: după caz, această parte referitoare la procesul național de tranziție ar trebui să fie aceeași în fiecare dintre PTTJ-urile prezentate de același stat membru.

Statele membre pot aborda în mod simultan și integrat diferitele provocări și nevoi în materie de dezvoltare legate de dimensiunile economice, sociale și de mediu ale procesului de transformare care are loc în teritoriu, astfel cum se explică în PTTJ-urile corespunzătoare. Pentru a menține această abordare teritorială și integrată, statele membre ar trebui să evite să împartă prioritatea FTJ între investițiile de tip FEDR cele de tip FSE+ sau împărțirea resurselor FTJ între programele FEDR și FSE+.

Prioritatea FTJ va cuprinde resursele FTJ, precum și resursele FEDR și FSE+ care sunt transferate în mod voluntar către acesta, în conformitate cu articolul 27 din RDC și cu articolul 10 alineatul (2) din Regulamentul FTJ. Ar trebui respectate următoarele trei limite în ceea ce privește transferul:

- la nivelul statului membru (articolul 27 din RDC):
 - Totalul resurselor FEDR și FSE+ transferate către FTJ nu trebuie să depășească de trei ori valoarea sprijinului FTJ prevăzut în cadrul financiar multianual.
 - Resursele transferate fie din FEDR, fie din FSE+ nu depășesc 15 % din quantumul alocat din FEDR și, respectiv, din FSE+, statului membru în cauză.
- la nivelul programului [articolul 10 alineatul (2) din FTJ]: la nivelul priorității FTJ, totalul resurselor FEDR și FSE+ transferate către FTJ nu trebuie să depășească triplul valorii sprijinului acordat de FTJ priorității respective (doar resursele din cadrul financiar multianual).

7. PARTENERIAT

Dispoziții relevante din legislație	
<i>Regulament</i>	<i>Articole, considerente sau anexe</i>
Regulamentul privind Fondul pentru o tranziție justă (2021/1056)	Articolul 11 – Planurile teritoriale pentru o tranziție justă Anexa II – Model pentru planurile teritoriale pentru o tranziție justă Considerentele 15, 18
Regulamentul privind dispozițiile comune (2021/1060)	Articolul 8 – Parteneriat și guvernare pe mai multe niveluri
Legislația conexă	
Directiva privind evaluarea strategică de mediu ⁴⁷	

Implicarea și angajamentul publicului și al tuturor părților interesate sunt esențiale pentru succesul FTJ și pentru succesul tuturor inițiativelor din cadrul Pactului verde european. Comisia a lansat Pactul climatic european în decembrie 2020, pentru a aduce împreună oamenii, comunitățile și organizațiile în vederea accelerării acțiunilor de combatere a schimbărilor climatice și a construirii unei Europe mai verzi⁴⁸. Pactul climatic oferă diferitelor părți interesate și societății civile un spațiu pentru a se conecta, pentru a dezvolta împreună soluții climatice și pentru a le pune în aplicare, precum și pentru a le transforma în angajamente de combatere a schimbărilor climatice. De asemenea, Conferința privind viitorul Europei⁴⁹, lansată în aprilie 2021, va formula recomandări concrete cu privire la provocările și prioritățile Europei, în special prin intermediul grupurilor cetățenești nou-create, în cadrul cărora cetățenii de pe întreg continentul vor participa la dezbateri față în față. Una dintre priorități este asigurarea unei tranziții echitabile și favorabile incluziunii.

Principiul parteneriatului, o caracteristică esențială a politicii de coeziune, este extrem de important pentru FTJ. Regulamentul privind dispozițiile comune (RDC) prevede că statele membre organizează un parteneriat cuprinzător, care include cel puțin autoritățile regionale și locale, partenerii economici și sociali, societatea civilă (cum ar fi partenerii din domeniul protecției mediului, organizațiile neguvernamentale), precum și instituțiile de cercetare și universitățile⁵⁰. Acești parteneri ar trebui, de asemenea, să fie implicați pe tot parcursul procesului de elaborare, de punere în aplicare și de evaluare a programelor FTJ și a PTTJ-urilor. Acest parteneriat ar trebui dezvoltat în conformitate cu codul de conduită stabilit de Comisie⁵¹. În plus, evaluarea strategică de mediu pentru programele care includ FTJ va include un proces de consultare publică.

⁴⁷ Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului.

⁴⁸ https://europa.eu/climate-pact/index_ro.

⁴⁹ <https://futureu.europa.eu/?locale=ro>.

⁵⁰ Articolul 8 din RDC.

⁵¹ Regulamentul delegat (UE) nr. 240/2014.

„Statele membre întocmesc, împreună cu autoritățile locale și regionale competente ale teritoriilor vizate, unul sau mai multe planuri teritoriale pentru o tranziție justă” [articolul 11 alineatul (1) din Regulamentul FTJ]

PTTJ-urile pot reflecta și aborda situația reală de pe teren și pot avea un impact asupra tranziției juste numai dacă toate părțile interesate relevante de la nivel național, regional și local sunt implicate și își asumă responsabilitatea pentru tranziția aferentă teritoriului lor. Părțile interesate de la nivel local, inclusiv partenerii economici și sociali (cum ar fi sindicatele, inclusiv cele care îi reprezintă pe lucrătorii din minele de extracție a cărbunelui), și organismele care reprezintă societatea civilă (inclusiv organizațiile de tineret, ONG-urile de mediu etc.) ar trebui să fie pe deplin mobilizate pentru a participa la dezbaterile privind viitorul teritoriilor lor. Pentru a sprijini în mod adecvat și activ etapele punerii în aplicare, ale monitorizării și ale evaluării, aceste părți interesate ar trebui să fie incluse în calitate de membri ai comitetelor de monitorizare din cadrul programelor corespunzătoare. În plus, acestea ar trebui să dispună de mecanisme proprii la nivel local pentru a monitoriza punerea în aplicare a PTTJ-urilor.

Pentru a aborda situația specifică și rolul femeilor în tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic, ar trebui promovată **egalitatea de gen**. Participarea femeilor pe piața forței de muncă și antreprenoriatul în rândul acestora, precum și egalitatea de remunerare, joacă un rol important în asigurarea egalității de șanse. FTJ ar trebui, de asemenea, să acorde o atenție deosebită grupurilor vulnerabile care sunt afectate în mod disproporționat de efectele adverse ale tranziției, cum ar fi lucrătorii cu handicap.

Este esențial ca tinerii să se implice activ în guvernarea FTJ. O economie orientată spre viitor nu poate fi construită fără implicarea celor care vor trăi în viitor și îl vor modela. FTJ vizează crearea unui nou viitor economic și social pentru aceste zone, iar tinerii trebuie să joace un rol activ în acest sens⁵².

În ceea ce privește rolul specific al părților interesate în programarea și punerea în aplicare a FTJ, este necesar să se țină seama de următoarele:

- competențele autorităților de la diferite niveluri în ceea ce privește punerea în aplicare a tipurilor specifice de activități, astfel cum sunt definite la articolul 8 alineatul (2) din Regulamentul FTJ;
- posibilitatea ca părțile interesate de la nivel local și regional să fie implicate în mod activ în programarea și în punerea în aplicare a FTJ;

⁵² Setul de instrumente pentru participarea tinerilor la Fondul pentru o tranziție justă oferă sprijin cu privire la modul în care pot fi implicați tinerii în punerea în aplicare a FTJ, a se vedea https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/information/publications/guides/2021/youth-for-a-just-transition-a-toolkit-for-youth-participation-in-the-just-transition-fund. În plus, această implicare s-ar putea baza pe structurile existente pentru implicarea tinerilor, de exemplu, pe rețelele de tineri din cadrul programelor Interreg și al strategiilor macroregionale, pe inițiativa „Tinerii voluntari Interreg” și pe tinerii care s-au angajat să urmeze Manifestul tinerilor pentru tineri în vederea conturării politicii de cooperare europene și recomandările acestuia privind implicarea tinerilor. Pentru mai multe detalii, a se vedea https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/brochure/youth_manifesto_interreg_ro.pdf.

- necesitatea complementarității măsurilor în teritoriile afectate;
- capacitatea administrativă a diferitelor autorități în ceea ce privește punerea în aplicare și programarea FTJ.

În plus, ar trebui să se acorde atenția cuvenită cerințelor juridice legate de cooperarea macroregională, interregională, transfrontalieră și transnațională în temeiul articolului 22 alineatul (3) litera (a) punctul (i) și al articolului 22 alineatul (3) litera (d) punctul (vi) din RDC, întrucât diferitele tipuri de cooperare între teritoriile afectate vor face posibil să se abordeze în comun unele dintre provocările legate de tranziție și să se obțină beneficii comune ca urmare a oportunităților conexe.

„În acest scop, Comisia ar trebui să înființeze o Platformă pentru o tranziție justă care să se bazeze pe platforma existentă pentru regiunile carbonifere în tranziție, pentru a permite schimburile bilaterale și multilaterale de experiență cu privire la lecțiile învățate și la bunele practici în toate sectoarele afectate” (considerentul 18 din Regulamentul FTJ)

Platforma pentru o tranziție justă a fost creată pentru a oferi asistență tuturor părților interesate să acceseze sprijinul disponibil. Se organizează evenimente în mod regulat pentru a face schimb de cunoștințe și de bune practici, pentru a sprijini consolidarea capacităților și schimbul bilateral și multilateral de opinii în toate sectoarele afectate și pentru a oferi consiliere privind tranziția justă autorităților și părților interesate implicate în activitățile legate de MTJ. Platforma include, de asemenea, o pagină web dedicată și un formular de contact⁵³.

PTJ se bazează pe inițiativa pentru regiunile carbonifere în tranziție și o extinde, ceea ce va menține o direcție de lucru specifică pentru regiunile de extracție a cărbunelui, a turbei și a șisturilor bituminoase din întreaga UE⁵⁴. De asemenea, PTJ va oferi consiliere, prin intermediul mai multor grupuri de lucru dedicate, pentru implicarea părților interesate și a sectoarelor specifice cu emisii ridicate de dioxid de carbon, și anume celor dedicate oțelului, cimentului și substanțelor chimice.

În plus, Comisia intenționează să creeze, în cadrul platformei, o bază de date care să includă proiecte și experți, pentru a constitui o rețea în cadrul căreia statele membre, regiunile și părțile interesate să poată face schimb de opinii și de bune practici și să contribuie la crearea unei rezerve durabile de proiecte.

În principiu, PTJ va oferi asistență regiunilor identificate în PTTJ-uri. Pot fi invitate să participe la lucrările platformei și alte regiuni, pentru a facilita schimbul de opinii și cunoașterea politicilor, inclusiv regiunile care participă la inițiativa pentru regiunile carbonifere în tranziție, dar care nu beneficiază de sprijin din partea FTJ.

8. COMPLEMENTARITATE

⁵³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-platform_ro.

⁵⁴ https://ec.europa.eu/energy/topics/oil-gas-and-coal/EU-coal-regions/initiative-for-coal-regions-in-transition_ro.

Dispoziții relevante din legislație	
<i>Regulament</i>	<i>Articole, considerente sau anexe</i>
Regulamentul privind Fondul pentru o tranziție justă (2021/1056)	Articolul 11 – Planurile teritoriale pentru o tranziție justă Anexa II – Model pentru planurile teritoriale pentru o tranziție justă Considerentele 4, 7
Regulamentul privind dispozițiile comune (2021/1060)	Articolul 11 – Conținutul acordului de parteneriat Articolul 22 – Conținutul programelor
Legislația conexă	
Regulamentul InvestEU ⁵⁵	
Regulamentul privind facilitatea de împrumut pentru sectorul public ⁵⁶	

„În cazul în care statele membre intenționează să utilizeze posibilitatea de a primi sprijin în cadrul celorlalți piloni ai Mecanismului pentru o tranziție justă, planurile lor teritoriale pentru o tranziție justă stabilesc sectoarele și domeniile tematice avute în vedere pentru a beneficia de sprijin în cadrul acestor piloni” [articolul 11 alineatul (5) din FTJ]

MTJ prevede, pe lângă FTJ (pilonul 1), o schemă specifică în cadrul Programului InvestEU (pilonul 2) și o facilitate de împrumut pentru sectorul public (pilonul 3). Acești doi piloni vor mobiliza investiții suplimentare în beneficiul teritoriilor aflate într-o tranziție justă, prin atragerea de investiții private și prin stimularea investițiilor publice. Accesul la pilonii 2 și 3 este declanșat de PTTJ-uri în care trebuie să se precizeze complementaritatea dintre piloni, precum și sectoarele și activitățile care urmează să fie sprijinite în cadrul pilonilor 2 și 3. Proiectele sprijinite de pilonii 2 și 3 pot fi amplasate în afara teritoriilor menționate în PTTJ, cu condiția să aducă beneficii teritoriilor eligibile, contribuind la satisfacerea nevoilor de dezvoltare care decurg din tranziție, astfel cum se specifică în planul teritorial pentru o tranziție justă^{57.58}. Pilonii 2 și 3 au propriul lor temei juridic care definește eligibilitatea investițiilor.

În cadrul pilonului 2 al MTJ, Comisia va institui o **schemă specifică pentru o tranziție justă** în cadrul programului InvestEU. Programul InvestEU este o garanție bugetară acordată partenerilor de implementare. Grupul BEI va beneficia de cea mai mare parte a garanției UE, dar și alte instituții financiare internaționale și bănci naționale de promovare economică pot beneficia de resursele disponibile. Schema pentru o tranziție justă ar trebui să sprijine investițiile viabile din punct de vedere economic realizate de sectorul public și de cel privat

⁵⁵ Regulamentul (UE) 2021/523 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 martie 2021 de instituire a Programului InvestEU și de modificare a Regulamentului (UE) 2015/1017.

⁵⁶ Regulamentul (UE) 2021/1229 al Parlamentului European și al Consiliului privind facilitatea de împrumut pentru sectorul public din cadrul Mecanismului pentru o tranziție justă.

⁵⁷ „Proiectele din teritoriile identificate în planurile teritoriale pentru o tranziție justă sau proiectele care sunt în beneficiul tranziției teritoriilor respective, chiar dacă nu sunt amplasate în teritoriile menționate, pot beneficia de schemă, dar numai dacă finanțarea în afara teritoriilor vizate de tranziția justă este esențială pentru tranziție în aceste teritorii.” (considerentul 30 din Regulamentul InvestEU).

⁵⁸ „proiectele [...] aduc beneficii teritoriilor identificate în planurile teritoriale pentru o tranziție justă, chiar dacă proiectele nu se află pe teritoriile respective” [Regulamentul privind facilitatea de împrumut pentru sectorul public, articolul 9 alineatul (1) litera (a)].

aliniat la obiectivele tranziției juste și poate fi pusă în aplicare în cazul oricărui produs financiar din cadrul celor patru componente de politică ale InvestEU⁵⁹, pentru a stimula creșterea economică și, în cele din urmă, pentru a spori atractivitatea economică a teritoriilor pentru care a fost aprobat un PTTJ. De exemplu, proiectele în domeniul transporturilor și al infrastructurii energetice care vizează îmbunătățirea conectivității regiunilor aflate într-un proces de tranziție justă ar putea fi finanțate prin pilonul 2, chiar dacă sunt puse în aplicare în alte regiuni, cu condiția ca aceste proiecte să aducă beneficii regiunilor în cauză și să fie justificate în PTTJ-uri.

Facilitatea de împrumut pentru sectorul public va sprijini doar investițiile publice, combinând sprijinul sub formă de granturi acordat de Comisie (1,5 miliarde EUR) și împrumuturile acordate de BEI (10 miliarde EUR). În ansamblu, se preconizează că facilitatea de împrumut pentru sectorul public va mobiliza între 25 și 30 de miliarde EUR în investiții publice. Dacă resursele pentru sprijinul sub formă de granturi din partea UE ar fi majorate sau dacă ar fi necesare pentru punerea corectă în aplicare a facilității, aceasta ar putea fi extinsă și la alți parteneri financiari decât BEI. Vor fi finanțate proiecte pentru care fluxul de venituri generate nu este suficient pentru acoperirea costurilor de investiție. Se preconizează că aceste proiecte vor include toate tipurile de infrastructuri publice, cum ar fi energia și transporturile, infrastructura socială și locuințele sociale sau proiectele de infrastructură urbană. Pilonul 3 va include, de asemenea, sprijin consultativ pentru a contribui la generarea unei rezerve de proiecte. Proiectele care beneficiază de sprijin prin intermediul facilității de împrumut pentru sectorul public nu pot beneficia de sprijin în cadrul altor programe ale Uniunii și nici al pilonilor 1 și 2, pentru aceleași activități. Facilitatea de împrumut pentru sectorul public va fi pusă în aplicare pe baza gestiunii directe și a cererilor de proiecte, concurența fiind limitată la statele membre în prima etapă, iar ulterior va fi deschisă la nivelul UE.

„sinergiile și complementaritatea cu alte programe relevante ale Uniunii pentru a răspunde nevoilor identificate în materie de dezvoltare” [articolul 11 alineatul (2) litera (j) din Regulamentul FTJ]

Pentru a obține impactul necesar asupra teritoriilor selectate, vor fi necesare **alte** surse complementare de **finanțare din partea UE**. Această complementaritate ar trebui detaliată în PTTJ-uri. Informațiile furnizate trebuie să fie în concordanță cu descrierea sinergiilor și a complementarității incluse în acordul de parteneriat și în programele conexe. De asemenea, este important să se sublinieze linia de demarcație cu FEDR și FSE+, având în vedere logica de intervenție a FTJ. De exemplu, deși FTJ va sprijini în principal diversificarea economică și reconversia profesională sau perfecționarea lucrătorilor pentru a atenua impactul socioeconomic al tranziției, investițiile în dezvoltarea de tehnologii și de infrastructuri pentru o energie curată la prețuri accesibile și în reducerea emisiilor de GES pot beneficia de sprijin, în special, din partea FEDR și a Fondului de coeziune (obiectivele de politică 2 și 3). Pentru modernizare economică, ar trebui să se identifice sinergiile cu FEDR prin intermediul specializării inteligente (obiectivul de politică 1). De asemenea, ar trebui să se asigure sinergii cu FEDR (obiectivul de politică 4) și cu FSE+ în vederea dezvoltării competențelor verzi și a

⁵⁹ https://europa.eu/investeu/investeu-fund/about-investeu-fund_ro.

locurilor de muncă verzi. Dezvoltarea de noi sisteme și servicii în domeniul ocupării forței de muncă, al educației, al formării și al incluziunii sociale, care să se adreseze întregii populații sau unor grupuri-țintă mai ample decât cele afectate de tranziție, poate fi sprijinită, în special, prin FSE+. Alte surse de finanțare pot fi Mecanismul pentru interconectarea Europei⁶⁰, programul LIFE⁶¹, InvestEU⁶², Orizont Europa⁶³, programul Europa digitală⁶⁴, Fondul de Cercetare pentru Cărbune și Oțel⁶⁵ sau Fondul pentru inovare EU ETS⁶⁶ și Fondul pentru modernizare⁶⁷.

Mecanismul de redresare și reziliență (MRR) va pune la dispoziție sprijin nerambursabil și sub formă de împrumuturi pentru reformele și investițiile realizate de statele membre, pentru a promova coeziunea, pentru a accelera redresarea în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19 și pentru ca economiile și societățile Uniunii să devină mai durabile, mai reziliente și mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile tranziției verzi și ale tranziției digitale. Sprijinul va fi furnizat pe baza planurilor naționale de redresare și reziliență. Este important să se asigure, de la caz la caz, sinergiile, complementaritatea, coerența, consecvența și liniile de demarcație între Mecanismul de redresare și reziliență și sprijinul acordat în cadrul politicii de coeziune (inclusiv al FTJ), ținând seama de procedurile prevăzute în Regulamentul privind MRR⁶⁸.

⁶⁰ https://cinea.ec.europa.eu/index_en.

⁶¹ <https://ec.europa.eu/easme/en/life>.

⁶² https://europa.eu/investeu/home_ro.

⁶³ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe_ro.

⁶⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>.

⁶⁵ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/research-fund-coal-and-steel-rfcs_ro.

⁶⁶ https://ec.europa.eu/clima/policies/innovation-fund_en.

⁶⁷ https://ec.europa.eu/clima/policies/budget/modernisation-fund_en.

⁶⁸ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_ro.